

شناسایی مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

زهرا پیروزیان^۱ محمد کریمی*^۲ مسلم چراغین^۳ علی معقول^۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان صورت گرفت. از نظر هدف به صورت کاربردی و از نظر روش به صورت کیفی است که با استفاده از تکنیک گراندد تئوری (داده‌بنیاد) انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان، متخصصان و اعضای هیأت‌علمی دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان بودند که ۱۸ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. همچنین براساس اصل اشباع مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد. در این پژوهش ضرورت هریک از مؤلفه‌های مدل استخراج‌شده برای اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی بررسی گردید و اطلاعات با روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. یافته‌ها بیانگر ۳ کد اصلی استخراج‌شده بودند که کدها در ۱۵ محور گروه‌بندی شدند. نتایج نشان دادند که تعداد ۴۰۰ مورد به‌عنوان گره‌های کدهای بدون تکرار مشخص شدند که ترکیب آن‌ها براساس تشابهات مفهومی صورت گرفت. در نتیجه تعداد ۱۴۱ گره (کدهای مشترک) استخراج شد که با توجه به وجه اشتراک آن‌ها در قالب ۳ مؤلفه اصلی (مؤلفه‌های درونی، اجرا، بیرونی) و ۱۵ مؤلفه فرعی در قالب گره درختی شناسایی و دسته‌بندی شدند. همچنین نتایج پژوهش حاضر با پیشینه آن سازگار بوده و نشان دادند که مدل پژوهش حاضر از سطح اعتبار قابل‌قبولی برخوردار است.

واژگان کلیدی: اعتبارسنجی، استانداردهای بین‌المللی، نظام ارزشیابی

^۱ دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
zahrapiroziyan@gmail.com

^۲ استادیار، گروه مدیریت، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران. (نویسنده مسئول)
karimi.740@gmail.com

^۳ استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
moslemch2015@gmail.com

^۴ استادیار، گروه مدیریت، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.
Ali.maghool@yahoo.com

مقدمه

«دانشگاه فرهنگیان» در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ به‌عنوان نهاد تأمین‌کننده، تربیت‌کننده و توانمندساز منابع انسانی نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی در ارتقاء کیفیت فرایند یاددهی و یادگیری دانش‌آموزان از طریق ارتقاء مهارت‌ها، توانایی‌ها و شایستگی‌های اساتید و به‌دنبال آن دانش‌جو معلمان دارای نقش بسزایی می‌باشد. تربیت نیروی متخصص مورد نیاز آموزشی کشور، یکی از رسالت‌های این نظام بنیادی جامعه در ارتباط با آرمان‌های جامعه و نظام ارزشی می‌باشد. توسعه دانش و رشد حرفه‌ای معلمان از جمله وظایفی است که در جهت تحقق این رسالت مهم برعهده سازمان دانشگاه فرهنگیان می‌باشد (رستگاری و موسی‌پور، ۱۳۹۴).

دانشگاه فرهنگیان، دانشگاهی نوپا و نوظهور است که مأموریت و مسئولیت پرورش دانش‌جو معلمانی باصلاحیت و واجد شرایط آموزش و پرورش را برعهده دارد. این دانشگاه در مقایسه با سایر مؤسسات آموزش عالی دارای نقش متفاوتی می‌باشد؛ به طوری که وظیفه دارد ضمن ارتقاء شایستگی‌های عمومی دانشجویان و تربیت شهروندان تحصیل‌کرده دانشگاهی، معلمانی دارای شایستگی و صلاحیت‌های معلمی تربیت کند. همین نقش متمایز است که جایگاهی حساس و رفیع در منظومه آموزش عالی کشور برای این دانشگاه به دست آورده؛ زیرا موفقیت یا عدم موفقیت ایجاد تحول در نظام آموزشی به وجود توانمندی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد نیاز در معلمان، یعنی مجریان اصلی برنامه‌های تعلیم و تربیت منوط می‌باشد (الماسی و همکاران، ۱۳۹۶).

یکی از مهم‌ترین مسائل مورد توجه در نظام آموزشی عالی، بحث «کیفیت» است. موفقیت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در دستیابی به اهداف و انتظارات آموزشی مستلزم توجه، بررسی، بهبود و تضمین کیفیت دانشگاه می‌باشد. عملکرد دانشگاه، مهم‌ترین ابزار دستیابی هر نظام آموزشی به رسالت‌ها و اهداف خود و افزایش کیفیت آموزش است؛ لذا تعیین ساختار بهینه عملکرد آموزشی با توجه به تغییرات جهانی و گسترش علوم از دل مشغولی‌های مهم دست‌اندرکاران آن می‌باشد که این مهم با استقرار نظام ارزشیابی دانشگاه تحقق می‌یابد (رضاپور میر صالح و همکاران، ۱۳۹۵).

«کیفیت آموزشی» مبحثی اصلی و ضروری در آموزش عالی است که بدون پرداختن به آن، بحث بر هزینه‌ها و امکان دستیابی افراد جامعه به آموزش عالی امری بیهوده خواهد بود (عباسی و شیره‌پزآرانی، ۱۳۹۰)؛ از این رو «اعتبارسنجی»، تنها راهی است که دانشجویان، خانواده‌ها، مقامات دولتی و رسانه‌ها بتوانند پی ببرند که آیا یک دانشگاه یا برنامه‌های آن، آموزش با کیفیتی ارائه می‌دهند یا خیر. در واقع اعتبارسنجی، هم اعتبار و هم فرایند می‌باشد.

«استاندارد و استانداردسازی» از جمله پیش‌شرط‌های اساسی دستیابی به کیفیت مطلوب و تحقق اهداف در سازمان‌های متفاوت از جمله نظام آموزشی است که مشخص کردن آن در ابعاد گوناگون نظیر برنامه، فضا و منابع انسانی، حقوق، ارزشیابی و ابعاد دیگر می‌تواند موجبات افزایش بهره‌وری سازمان را فراهم کند. در تغییرات سریع سده حاضر، تدوین و توافق بر استانداردهای بین‌المللی و به تبع آن حفظ و بهبود کیفیت بالا، امری مهم و حیاتی برای دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی تلقی می‌شود؛ بدین دلیل تقاضا برای ارزیابی در حال افزایش است (شورای اعتبارسنجی آموزش عالی، ۲۰۱۸).

«اعتبارسنجی» به‌عنوان یکی از الگوهای ارزشیابی در بهبود کیفیت آموزش عالی از طریق فرایند بررسی و تعیین میزان کیفیت و کارایی درونی و بیرونی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با استفاده از مؤلفه‌ها و شاخص‌های عملکردی انجام می‌شود (هازلکورن^۱، ۲۰۱۱). ارزیابی ویژگی‌های یک مؤسسه آموزش عالی به‌عنوان هدف اصلی اعتبارسنجی شمره می‌شود؛ بدین مفهوم که میزان دستیابی هر مؤسسه آموزش عالی به حداقل استانداردهای تعیین‌شده ارزیابی شود. باین حال تلاش‌های صورت‌گرفته درخصوص ارزیابی آموزش عالی کشور به‌صورت موسمی بوده و استمرار نداشته‌اند. همچنین بهبودی کل نظام دانشگاهی در مسئله مذکور مورد توجه قرار نگرفته؛ از این‌رو اصلاح مستمر «نظام دانشگاهی، استقرار یک سیستم کارآمد ارزیابی که به‌وسیله آن بتوان ضمن تضمین کیفیت آموزشی و پژوهشی، بهبودی کل نظام دانشگاهی را مدنظر قرار داد؛ در عین اینکه از متن نظام دانشگاهی و ضرورت‌های آن برخاسته و منطبق با ویژگی‌های این نظام باشد» ضرورت دارد (بازرگان، ۱۳۹۴: ۲۳). به‌منظور پاسخ‌گویی به نیاز یادشده، ایجاد نهادها و سازمان‌های بین‌المللی برای ارزیابی و اعتبارسنجی آموزش عالی به‌منظور بهبود کیفیت آموزش، پژوهش و عرضه خدمات تخصصی دانشگاه‌ها مسئله‌ای ضروری می‌باشد. طبق مطالب مذکور مسلم است که برای انجام اعتبارسنجی باید عواملی با توجه به شرایط و فرهنگ بومی برای نظام آموزش عالی کشور تعیین شوند.

قابل‌ذکر است که کشور ایران نیاز مبرمی به استقرار نظام اعتبارسنجی در آموزش عالی دارد؛ از این‌رو باید الگوی اعتبارسنجی و تضمین کیفیت با توجه به ویژگی‌ها و شرایط خاص محیط و جو آموزشی موجود، ویژگی‌های دانشجویان، شرایط و نیازمندی‌های جامعه پیرامون، دانش تخصصی روز و دیدگاه خبرگان آموزش عالی طراحی شود. با عنایت به نقش اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در توسعه کیفی دانشگاه‌ها، ضروری است که طراحی الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی با رهیافتی نوین و نگرشی واقع‌بینانه‌تر و عمیق درباره پیچیدگی دانشگاه‌ها به‌عنوان یک سازمان، صورت گیرد (مجتبی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۲). براساس بررسی‌های صورت‌گرفته، مطالعات مستقیمی درمورد موضوع و متغیرهای پژوهش حاضر انجام نشده‌اند؛ لذا پژوهش حاضر بر پایه نکات یادشده به‌دنبال شناسایی مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی می‌باشد؛ درواقع مسئله این است که «مؤلفه‌های مورد استفاده برای اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان چیست؟». همچنین پژوهشگر در بخش پایانی کار خود به‌دنبال اعتباربخشی به الگوی پیشنهادی خواهد بود. در این راستا به بررسی پیشینه پژوهش حاضر پرداخته می‌شود:

بازرگان (۱۳۹۲) معتقد است که اعتبارسنجی از ابتدا به‌عنوان یک سمبل مشروعیت، شهرت و قدرت در نظام آموزشی مورد استفاده بوده و همواره به‌جهت تضمین کیفیت در مؤسسات، تأثیرگذار می‌باشد. الگوی اعتبارسنجی از جمله الگوهایی است که در آن از رویکردهای کمی استفاده می‌شود که به‌منظور به‌دست‌آوردن تصویر کمی از عوامل مورد ارزیابی جهت رتبه‌بندی به‌کار می‌رود.

فراستخواه (۱۳۸۹) معتقد است که اعتبارسنجی یکی از مفاهیم کاملاً وابسته به فرهنگ می‌باشد. هرچند ایالات متحده آمریکا خاستگاه اولیه اعتبارسنجی است؛ اما با ورود این نظام به هریک از ممالک جهان، رنگ و بوی فرهنگی خاص کشور مقصد را به خود گرفت. مسئله مذکور به‌دلیل وجود ارتباط الگوهای ارزشیابی با فرهنگ و شرایط می‌باشد.

¹ Hazelkorn

پیچیدگی‌های امر آموزش (به‌ویژه آموزش عالی) ایجاب می‌کنند که الگوهای خاصی استفاده نشوند؛ بلکه رویکرد ترکیبی اتخاذ شود تا تلفیقی مناسب از بسیاری الگوها مبنای قرار بگیرد. در عین حال ربط وثیقی بین نظام اعتبارسنجی در مناطق و کشورهای متفاوت جهان با فرهنگ و زمینه‌های آن‌ها وجود دارد که به‌رغم برخی مشابهت‌ها و عناصر مشترک در مقیاس بین‌المللی و فرهنگ و زمینه‌های ایرانی-اسلامی، خصوصیت منحصر به فرد خود را دارد. همچنین ساختار مطلوب نظام ارزیابی اعتبارسنجی آموزش عالی ضمن تبعیت از معیارهای مشترک بین‌المللی و تراز جهانی در آن، باید ویژگی‌های منحصر به فرد خود را نیز دارا باشد.

محمدی (۱۳۹۱: ۳۷) معتقد است کیفیت از موضوعاتی می‌باشد که همواره به نسبت‌هایی متفاوت در آموزش عالی مورد توجه بوده‌است. از دهه نود میلادی به بعد، کیفیت از موضوعی حاشیه‌ای به مسئله‌ای برجسته و قابل توجه در کنار مسائل مالی تبدیل شد. این مفهوم در آموزش عالی نسبت به سایر حوزه‌ها، بحث‌برانگیزتر و تصورات نسبت به آن متنوع‌تر است.

با توجه به مطالب فوق‌الذکر، طبقه‌بندی نظام‌های کیفیت در آموزش عالی مدنظر پژوهشگر در جدول شماره (۱) ارائه شده‌است:

جدول ۱: طبقه‌بندی نظام‌های کیفیت در آموزش عالی

نظام‌های کیفیت	ویژگی‌ها	مثال‌ها
نظام‌های خرد	این نظام به‌وسیله مؤسسات آموزش عالی به‌صورت اختیاری انتخاب می‌شوند. تنها در مورد یک مؤسسه استفاده می‌شوند. به‌صورت اجباری و الزامات قانونی وابسته به دولت نیستند.	جایزه اروپایی کیفیت تعالی جایزه کیفیت مالکم بالدریج الگوهای کیفیت کلی و استانداردهای ایزو
نظام‌های پایه	شاخص‌ها استانداردها نشانه‌ها لیست‌های رتبه‌بندی	نظارت بر فعالیت‌ها از طریق ناظر بیرونی و درونی خودارزیابی (ارزیابی همگنان، ممیزی کیفیت درونی، ارزشیابی کیفیت درونی) ارزیابی بیرونی ارزیابی درونی
نظام‌های کلان	عموماً در تمام مؤسسات درون کشور به کار گرفته می‌شوند. جنبه بیرونی دارند. حالت اصلاحی دارند. گروه‌های ارزیاب افراد حرفه‌ای و دانشگاهی هستند. غالباً از نتایج ارزیابی برای تأثیر بر مؤسسه از نظر تأمین مالی و ارزیابی مجدد اعتباربخشی استفاده می‌شود. دارای الزامات قانونی هستند.	ارزیابی کیفیت تضمین و ممیزی کیفیت اعتباربخشی واحدها

از نظر تامسون (۲۰۱۲) استاندارد مفهومی است که می‌تواند نشانگر انجام و انضباط فعالیت‌های فکری، علمی، فنی و فرهنگی جامعه باشد و در معنای اعم مترادف با «نظم» می‌باشد.

پاتون (۱۹۹۷) معتقد است که موضوع ارزشیابی و بهبود و تضمین آن به یکی از چالش‌های اصلی پیش‌روی نظام‌های دانشگاهی در دو دهه اخیر تبدیل شده است. همچنین به کارگرفتن ارزشیابی به عنوان بازخوردی جهت بهبودی فعالیت‌ها، امر نسبتاً جدیدی می‌باشد. شایان ذکر است که مفهوم ارزشیابی با عبارت قضاوت درباره ارزش یا شایستگی پدیده‌های آموزش، مترادف است.

با توجه به مطالب فوق‌الذکر، شاخص‌ها و نشانگرهای اعتبارسنجی مؤسسات آموزش عالی کشور ایران در جدول شماره (۲) ارائه شده‌اند:

جدول ۲: شاخص‌ها و نشانگرهای اعتبارسنجی مؤسسات آموزش عالی کشور ایران

سطح اول	سطح دوم	سطح سوم	سطح چهارم	
دروندادها	اهداف و رسالت	اهداف مدون به وسیله دانشگاه	اهداف مدون به وسیله گروه و دانشکده	
	اعضای هیأت علمی	جامعیت و روشنی اهداف	جامعیت و روشنی اهداف	جامعیت و روشنی اهداف
		استقلال دانشگاه در تدوین اهداف	استقلال گروه و دانشکده در تدوین اهداف	استقلال گروه و دانشکده در تدوین اهداف
		تعداد مطلق	استاد، دانشیار، استادیار و مربی	استاد، دانشیار، استادیار و مربی
	امکانات و تجهیزات	سرانه‌ها	دانشجو به هیأت علمی، نسبت‌های بالاتر، نسبت اعضای هیأت علمی به سایر و مدرسان	دانشجو به هیأت علمی، نسبت‌های بالاتر، نسبت اعضای هیأت علمی به سایر و مدرسان
		کتابخانه	_____	_____
	منابع مالی	رایانه	تعداد رایانه‌ها، اینترنت تجهیزات رایانه‌ای و سمعی و بصری	تعداد رایانه‌ها، اینترنت تجهیزات رایانه‌ای و سمعی و بصری
		فضای فیزیکی	کلاس درس، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و امکانات بالینی	کلاس درس، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها و امکانات بالینی
	فرایند	خدمات اساتید و دانشجویان	_____	_____
		بودجه اختصاص داده به تجهیزات IT	_____	_____
منابع مالی برای پژوهش و آموزش		_____	_____	
مدیریت		مدیریت دانشجویان	چگونگی ارائه واحدها (نظری و عملی)، استاد راهنما، خدمات و تسهیلات اعطایی به دانشجویان	
بروندادها	مدیریت اعضای هیأت علمی	رشد و بالندگی، خدمات و تسهیلات اعطایی ارزیابی اساتید	رشد و بالندگی، خدمات و تسهیلات اعطایی ارزیابی اساتید	
	فرایند	روش تدریس مورد استفاده اساتید	_____	
	یاددهی و یادگیری	میزان استفاده اساتید از فناوری در تدریس	_____	
بروندادها	ارزیابی از آموخته‌های دانشجویان	_____	_____	
	میزان فراغت از تحصیل	_____	_____	
	برونداد دانشجویان	ادامه تحصیل	_____	
	برونداد اساتید	تولیدات	مقالات داخلی و خارجی و اکتشافات و اختراع	
		کتاب‌ها	تألیف و ترجمه	
		مقالات	داخلی و خارجی	

دانشگاه فرهنگیان، دانشگاهی است برای تأمین، تربیت و توانمندسازی منابع انسانی وزارت آموزش و پرورش. همچنین در آموزش، پژوهش، تولید و ترویج علم نافع و علم مورد نیاز آموزش و پرورش پیشرو می‌باشد. این دانشگاه سرآمد در آموزش و شایستگی‌های حرفه‌ای، تخصصی و تربیت‌محور و توانمند در بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی و تربیتی در انجام مأموریت‌ها مبتنی بر معیارهای نظام اسلامی بر توانمندسازی شکوفایی فطرت و استعدادها و شکل‌گیری هویت یکپارچه اسلامی، ایرانی، انقلابی دانشجو-معلمان تأکید دارد. همچنین دانشگاهی برخوردار از هیأت‌علمی و مدیران مؤمن، آراسته به فضایل اخلاق اسلامی، عامل به عمل صالح، تعالی جو، تحول آفرین و باورمند به جامعه عدل جهانی (جامعه مهدوی) وابسته به وزارت آموزش و پرورش اداره می‌شود.^۱

شاخص‌های مورد استفاده پژوهشگران پیشین پیرامون موضوع اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی دانشگاه فرهنگیان به شرح ذیل می‌باشند:

جهانی (۱۳۹۹) در پژوهشی به «اعتبارسنجی الگوی شایستگی‌های حرفه‌ای اعضای هیأت‌علمی دانشگاه فرهنگیان» با هدف دستیابی به مؤلفه‌های الگوی شایستگی حرفه‌ای از نظر اعضای هیأت‌علمی دانشگاه فرهنگیان پرداخت. شاخص مورد استفاده در اعتبارسنجی استانداردهای مدنظر پژوهش مذکور عبارت است از شایستگی‌های حرفه‌ای اعضای هیأت‌علمی در دانشگاه فرهنگیان. نتایج نیز نشان دادند که در صورت تحقق شایستگی حرفه‌ای اعضای هیأت‌علمی، این عامل در عملکرد و کارآمدی دانشگاه فرهنگیان نقش قابل‌انتظار و تأثیرات مثبتی به دنبال دارد.

منصوری (۱۳۹۸) در پژوهشی به «اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ها در دانشگاه فرهنگیان» با هدف اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ها پرداخت. شاخص مورد استفاده برای اعتبارسنجی در پژوهش مذکور عبارت است از استفاده از سواد رسانه‌ها و فناوری‌های نوین برای اساتید و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان. نتایج اعتبارسنجی نشان دادند که الگوی سواد رسانه‌ها در دانشگاه فرهنگیان مناسب می‌باشد. همچنین الگوی پیشنهادی در سطح بالایی تأیید شد.

دهقان منشادی (۱۳۹۵) پژوهشی به‌منظور «طراحی و اعتبارسنجی مدل معادلات ساختاری سازمان یاددهنده دانشگاه فرهنگیان» با هدف شناخت زیرساخت‌های اعتبارسنجی انجام داد. نتایج پژوهش مذکور نشان دادند که عوامل محیطی (شامل عوامل اجتماعی، اطلاعاتی و فناوری)، عوامل سیاسی (شامل ارزشی، اقتصادی و زیست‌محیطی) و عوامل سخت‌افزاری (شامل تجهیزات آموزشی، فضای فیزیکی، فناوری‌های نوین الگوی ذهنی، نگرش اعضا و توانمندسازی اساتید) به‌عنوان عوامل علمی و دخیل در اعتبارسنجی دانشگاه فرهنگیان در ایجاد دانشگاه یاددهنده مؤثر می‌باشند.

خدیدی (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی «عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش و تدریس در دانشگاه فرهنگیان» پرداخت. نتایج پژوهش مذکور نشان دادند که بیشترین تأثیر از میان عوامل دخیل در کیفیت تدریس مربوط به ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اساتید و عوامل درون‌ساختاری دانشگاه می‌باشد. این مسئله به شاخص کیفیت آموزش و تدریس از مؤلفه‌های استانداردهای بین‌المللی دانشگاه فرهنگیان اشاره دارد.

^۱ بند اول (کلیات) اساسنامه مصوب دانشگاه فرهنگیان

کیخانزاد و همکاران (۱۳۹۳) پژوهش به‌منظور بررسی «شاخص ارزشیابی عناصر برنامه‌دستی دانشگاه فرهنگیان براساس اسناد بالادستی در پردیس‌های استان سیستان و بلوچستان» با هدف بررسی میزان بازنگری عنصر مشارکت اساتید در تولید برنامه‌دستی در مقیاس بالادستی انجام دادند. آن‌ها معتقد هستند که براساس یافته‌های پژوهش مذکور، ضرورت دارد دانشگاه فرهنگیان به استناد سند تحویل بنیادین سازمان آموزش و پرورش و اساسنامه این دانشگاه در زمینه فرایند ارزشیابی از آموخته‌های دانشجو معلمان و استناداردها، اقدامات عملی بیشتری از خود نشان دهد.

رضایی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به «شناسایی و اعتبارسنجی شاخص‌های ارزیابی بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌های ایران پرداختند. براساس نظر مدیران و معاونان پژوهشی ۳ نوع دانشگاه جامع، صنعتی و علوم پزشکی شاخص‌های مربوط به جایگاه دارای اعتبار زیادی در ارزیابی بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌ها می‌باشند. در بین شاخص‌های ارزیابی بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌ها نیز شاخص‌های مربوط به مؤلفه کتاب دارای بیشترین اهمیت نزد معاونان و مدیران پژوهشی دانشگاه‌های جامع می‌باشند. از طرفی ۳ مؤلفه پژوهانه، اختراعات و طرح‌های تحقیقاتی از اهمیت بالایی نزد معاونان و مدیران پژوهشی دانشگاه‌های صنعتی نسبت به معاونان و مدیران پژوهشی ۲ نوع دانشگاه دیگر برخوردار هستند. همچنین شاخص‌های مربوط به مؤلفه مقاله دارای بیشترین اعتبار و اهمیت نزد معاونان و مدیران پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی است. پژوهش مذکور شاخص‌های ارزیابی بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌ها را از ۲ بُعد کمی و کیفی مورد شناسایی و اعتبارسنجی قرار داده. تعیین میزان اعتبار هر شاخص در ارزیابی ۳ نوع دانشگاه جامع، علوم پزشکی و صنعتی از نتایج این پژوهش است. نتایج تأثیر شاخص‌های ارزیابی را در اعتبارسنجی استناداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان را تأیید می‌کنند.

امراه و حکیم‌زاده (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان «بررسی تطبیقی، اعتبارسنجی نظام ارزیابی کیفیت برنامه‌دستی تربیت‌معلم در کشورهای کره جنوبی، انگلستان و ایران» با شاخص نظام ارزیابی کیفیت در تربیت‌معلم انجام دادند. نتایج پژوهش مذکور نشان دادند که اختلاف معنادار و تفاوت اساسی بین نظام ارزیابی کیفیت برنامه‌دستی کشور ایران و کشورهای انگلستان و کره جنوبی در حوزه‌های ارزیابی اهداف برنامه‌دستی، محتوای برنامه‌دستی، فرایند یاددهی و یادگیری در برنامه‌دستی وجود دارد.

آیداروا^۱ از دانشگاه آریزونا^۲ و مارکوآرت^۳ از دانشگاه مینه‌سوتا^۴ (۲۰۱۶) به بررسی ضرورت موضوعات جهانی‌شدن تربیت‌معلم، فرصت‌هایی برای آموزش بین‌المللی و اینکه تربیت‌معلم باید پاسخ‌گوی الزامات جهان باشد، پرداختند.

جوتارات وی بول فول^۵ و سورناته آریسفون پی چت^۶ (۲۰۱۵) پژوهشی در سازمان تربیت‌معلم تایلند و فنلاند با عنوان «محتوای آماده یا مهارت‌های آینده» با هدف تحلیل برنامه‌های اصلاح‌شده تربیت‌معلم در دانشگاه هلسینکی فنلاند در سال ۲۰۱۳ و دانشگاه چالونگورن^۷ تایلند در سال ۲۰۱۴ انجام دادند. در پژوهش مذکور به بررسی جدیدترین برنامه‌های تربیت‌معلم در ۲ کشور می‌پردازند. همچنین نقش‌ها و مهارت‌های مهم و ضروری قرن ۲۱ برای یک معلم را به بحث

¹ Aydarova

² Arizona

³ Marquardt

⁴ minesota

⁵ Jutarat Vibulphol

⁶ Sornnate Areesophonpichet

⁷ chulalongkorn

می‌گذارند. یافته‌ها نشان دادند درحالی‌که تاب‌لندی‌ها در تربیت‌معلم بیشتر بر دروس ارائه‌شده تمرکز دارند، در فنلاند نگاه وسیع‌تری در آموزش حاکم است و پژوهش و تمرین معلمی مهم‌تر دیده‌شده‌اند.

گابریل پوسزتای^۱ و اگنیس انگلیر^۲ (۲۰۱۴) در کتابی که با عنوان «تحقیق مقایسه‌ای در تربیت‌معلم» نوشته‌اند به سیستم‌های تربیت‌معلم، محتوای اجتماعی و جنبه‌های سیاسی آموزشی تربیت‌معلم در اروپای مرکزی (مورد مطالعه: لهستان و مجارستان) پرداختند. آن‌ها به شاخص‌های ارزش‌ها، برنامه‌دستی، ساختار اجتماعی و پرستیژ حرفه‌ی معلمی در آن کشور، تشابهات و تفاوت‌ها در فرایند جذب تربیت‌معلم و نقش شبکه‌های اجتماعی در سلامتی دانشجویان تربیت‌معلم پرداختند. آن‌ها طرح‌های حرفه‌ای برای آینده‌ی دانشجو‌معلمان، حمایت‌های حرفه‌ای و تربیتی از معلمان را جزء شاخص استانداردهای بین‌المللی در سیستم تربیت‌معلم منظور کردند.

وایدمن و همکاران^۳ (۲۰۱۴) پژوهشی در دانشگاه پیتسبورگ^۴ انگلستان انجام داده و اعلام کردند با توجه به گزارش‌های سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۵، برنامه‌ی ارزیابی بین‌المللی دانش‌آموزان^۶، انجمن بین‌المللی ارزیابی موفقیت آموزشی^۷ و نتایج مسابقات بین‌المللی TIMSS^۸ و PIRIS^۹ مبنای موفقیت دانش‌آموزان در کشورهایی که حائز رتبه بالا شدند، بررسی و تدوین گردیدند. شاخص بین‌المللی و اصلی مورد تأکید در پژوهش مذکور، کیفیت مراکز تربیت‌معلم می‌باشد. پژوهشگران پیشنهاد دادند که باید ویژگی‌ها کشورهای موفق مورد بررسی و فهم کامل‌تری قرار گیرند. همچنین به‌طور خاص اشاره به نقش کیفیت آموزش و تربیت‌معلم در این کشورها داشتند.

مرور ادبیات و بررسی نتایج مطالعات پیشین می‌توانند نگرش مناسب‌تر و واقع‌بینانه‌تری را جهت ورود به موضوع پیشبرد اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی ایجاد نمایند. همان‌طور که تجربیات سایر کشورها نشان می‌دهد، جهت دستیابی به این هدف لازم است با نگرش وسیع‌تری مجموعه‌ی شرایط و عوامل تأثیرگذار بر این فرایند و پیش‌نیازهای متفاوت آن مورد توجه و فراهم‌سازی قرار گیرند؛ به عبارت بهتر جهت موفقیت افزایش کیفیت آموزش دانشگاهی، لازم است که بخش دانشگاهی بتواند ظرفیت‌ها و قابلیت‌های لازم جهت اثربخشی را به‌واسطه‌ی دست‌آوردهای دانشگاهی در خود ایجاد کند که این امر مستلزم داشتن توانایی در اصلاح سیاست‌های تحقیقاتی، نهادسازی، کسب تخصص و مهارت‌های لازم و... می‌باشد. از طرف دیگر شرایط محیط‌های کلان اقتصادی، سیاسی و قانونی باعث فراهم‌سازی شرایط مساعد کشور برای ارزیابی از بخش دانشگاهی فراهم می‌باشند.

¹ Gabriella Pusztai

² Agnes Engler

³ Weidman, Jacob&Casebeer

⁴ pittsburgh

⁵ OECD

⁶ PISA

⁷ IEA

⁸ Trends in International Mathematics and Science Study

⁹ Progress in International Reading Literacy Study

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از لحاظ هدف به صورت کاربردی است و به دنبال شناسایی مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان می‌باشد. همچنین با توجه به ماهیت داده‌ها از روش گراند تئوری (نظریه زمینه‌ای) استفاده شد. مشارکت‌کنندگان این پژوهش عبارت‌اند از خبرگان دانشگاهی (اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های فرهنگیان خراسان رضوی، شمالی و جنوبی). نمونه‌گیری به صورت هدفمند تا حد اشباع نظری ادامه داشت. اشباع نظری رویکردی است که در پژوهش‌های کیفی برای تعیین کفایت نمونه‌گیری استفاده می‌شود. اقدامات صورت گرفته برای بررسی اعتبار داده‌ها به شرح ذیل می‌باشند: بخشی از یافته‌ها و مقوله‌های نهایی شناسایی شده در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفتند تا برداشت و تحلیل پژوهشگر را بررسی شوند. سپس تحلیل داده‌ها و نتایج آن در اختیار ۲ نفر از متخصصان قرار گرفتند تا نظر تخصصی خود را در خصوص تحلیل داده‌ها و نتایج بیان کنند. جهت کسب اطمینان از کدگذاری‌ها، مقوله‌های تشکیل‌دهنده و نام‌گذاری‌ها توسط پژوهشگر اول به وسیله پژوهشگر دوم مورد بازبینی قرار گرفتند که پلایایی بین نظر ۲ پژوهشگر، ۹۱٪ به دست آمد. همچنین به منظور افزایش تئیدیافته‌ها از مصاحبه‌ها یادداشت‌برداری شد. در نهایت تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها با رویکرد تحلیل مؤلفه صورت گرفتند.

به طور کلی فرآیند تحلیل مؤلفه شامل ۶ گام آشنایی با داده‌ها، استخراج کدهای اولیه، جست‌وجوی مؤلفه‌ها، بازبینی مؤلفه‌ها، تعریف و نام‌گذاری مؤلفه‌ها و تهیه گزارش است. در پژوهش حاضر از روش تحلیل مؤلفه بدین صورت استفاده شد که ابتدا با مرور متن مصاحبه‌ها با توجه به هدف پژوهش با کدگذاری شروع و کدهای مشابه شناسایی شدند. قابل ذکر است که فرآیند شناسایی صورت رفت و برگشتی بود؛ بدین معنا که ابتدا با بررسی ادبیات موضوع، مفاهیم اولیه و کلی پیرامون اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی استخراج و سپس با بررسی مصاحبه‌ها و مطرح شدن مفاهیم جدید و جزئی‌تر مجدداً به ادبیات مراجعه شد. در ادامه براساس کدهای مشابه، کدهای اولیه انتخاب شدند و از درون کدهای هر حوزه براساس شهود و درک پژوهشگران از موضوع مورد بررسی، مؤلفه‌های فرعی و تم‌های اصلی شناسایی و دسته‌بندی شدند.

با توجه به موارد مذکور پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به پرسش است که «مدل کیفی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟». از آنجایی که مناسب‌ترین روش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس تکنیک گراند تئوری (داده‌بنیاد) با الگوی پارادایمی انتخاب شد، پژوهشگر به دنبال شناسایی و پاسخ به سؤالات فرعی تر به شرح ذیل بود:

(۱) ابعاد و مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان کدام‌اند؟

(۲) مؤلفه‌های اصلی (مؤلفه‌های درونی، فرایندها و مؤلفه‌های بیرونی) و مقوله‌های اصلی و فرعی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان کدام‌اند؟

یافته‌ها

اطلاعات توصیفی جمعیت‌شناختی پژوهش حاضر در جدول شماره (۳) ارائه شده‌اند.

جدول ۳: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی متخصصان در مرحله پژوهش کیفی

رتبه علمی			جنسیت	
کل	مربی	استادیار		
۹	۳	۶	فراوانی	زن
۱۰۰	۳۳/۳۳	۶۶/۶۷	درصد	
۹	۱	۸	فراوانی	مرد
۱۰۰	۱۱/۱۱	۸۸/۸۹	درصد	
۱۸	۴	۱۴	فراوانی	کل
۱۰۰	۲۲/۲۲	۷۷/۷۸	درصد	

نتایج بررسی و شناسایی مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان در جدول شماره (۴) شده‌اند:

جدول ۴: شناسایی مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

کدگذاری محوری		کدگذاری انتخابی
مقوله‌های فرعی	مقوله‌های اصلی	پدیده محور
شاخص ارزیابی	مؤلفه‌های درونی	اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی
شاخص ساختاری		
شاخص درون‌سازمانی		
شاخص‌های برنامه‌ریزی		
شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی		
شاخص‌های گروه ارزیاب		
شاخص استانداردها		
روش‌ها	فرایندها (اجرا)	
شاخص‌های منابع اطلاعاتی		
شاخص‌های گزارش ارزیابی		
مسئولیت‌های ستاد و صف	مؤلفه‌های بیرونی	
شاخص نتایج ارزیابی		
شاخص سیاست‌ها و چارچوب‌ها		
برونداد دانشجویان		
برونداد اساتید		

نتایج جدول فوق مجموع تعداد گره‌های کدهای بدون تکرار ۴۰۰ مورد بوده که براساس تشابهات مفهومی ترکیب و ۱۴۱ گره (کدهای مشترک) استخراج شدند. براساس شهود و درک پژوهشگران از موضوع مورد بررسی و با توجه به وجه اشتراک در قالب ۳ مؤلفه اصلی و ۱۵ مؤلفه فرعی در قالب گره درختی دسته‌بندی شدند. در ادامه مؤلفه‌های فرعی و اصلی تشکیل‌دهنده پیرامون اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان به جهت تفسیر یافته‌های پژوهش بیان شده‌اند:

• مؤلفه اول: مؤلفه‌های درونی

این مؤلفه به سازوکارهایی اشاره دارد که به صورت مستقیم بر اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی تأثیرگذار هستند. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها براساس میزان تشابه مفهومی، تعداد ۸۹ کد مشترک را مشخص شدند که از درون این کدها، ۷ مؤلفه فرعی شاخص ارزیابی، شاخص ساختاری، شاخص درون‌سازمانی، شاخص‌های برنامه‌ریزی، شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی، شاخص‌های گروه ارزیاب و شاخص استانداردها اقتباس شدند.

• مؤلفه فرعی اول: شاخص ارزیابی

این مؤلفه مبتنی بر تأثیر مستقیم شاخص‌های ارزیابی دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۲۲ کد فرآیندهای توسعه منابع انسانی، امور عمرانی ساخت و توسعه بناها (توسعه فضاهای کالبدی آموزشی، پژوهشی و خدماتی)، حفظ ایمنی دانشگاه (تأسیسات و نگهداری)، بهبود مستمر و ارتقاء کیفیت، قراردادهای پژوهشی داخلی و خارجی، انتشارات پژوهشی دانشگاه (مجله، کتاب و مقالات)، کتب دانشگاه در کتابخانه، مراکز تحقیقاتی، امور دانشجویی خدمات به دانشجو، تجهیزات و امکانات خدمات رفاهی، پاسخ‌گویی به نیازها (خوابگاه، تغذیه و...)، حوزه درمانی و بهداشتی (مشاوره و درمانگاه و...) و به‌کارگیری تکنولوژی (امکانات و روش‌های نوین آموزشی) شناسایی شدند.

• مؤلفه فرعی دوم: شاخص ساختاری

این مؤلفه مبتنی بر تأثیر مستقیم شاخص ساختاری دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۱۸ کد فرآیندهای تشکیل شورای ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین مشارکت اعضای دانشگاه در برنامه‌ریزی فعالیت‌ها، طرح مشخص برنامه‌ریزی و ارزیابی فعالیت‌ها، بودجه و هزینه‌ها، سیاست‌های انتخاب ویژگی اعضای هیأت علمی، تناسب نیروی انسانی و امکانات مرکز دانشگاهی با برنامه‌ها، کیفیت دانشگاه فرهنگیان، فضاهای آموزشی و اداری، کتابخانه و سیستم اطلاع‌رسانی، خدمات رایانه‌ای، کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها شناسایی شدند.

• مؤلفه فرعی سوم: شاخص درون‌سازمانی

این مؤلفه مبتنی بر شاخص درون‌سازمانی دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۱۳ کد مأموریت‌ها و اهداف و سیاست‌ها به‌عنوان معیار ارزیابی، قضاوت و بررسی عملکرد دانشگاه‌ها در سال‌های اخیر به‌عنوان معیار ارزیابی، شناسایی نتایج کلیدی برای تحقق مأموریت در راستای اهداف، تعریف و کاربست نتایج متوازن با اولویت‌ها و مبتنی بر انتظارات ذی‌نفعان کلیدی، مدیریت اثربخشی در جهت تأمین سطح بالایی از اعتماد، تعیین اهداف در قیاس با الگوی بهینه در جهت دستیابی به مجموعه مطلوبی از نتایج، واگذاری اختیارات به سطوح متفاوت

دانشگاه جهت اجرا پیشنهادات شناسایی شدند.

• مؤلفه فرعی چهارم: شاخص برنامه‌ریزی

این مؤلفه مبتنی بر شاخص برنامه‌ریزی دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۱۸ کد مدیریت، امکانات و تجهیزات پژوهش، برنامه‌ریزی در جهت رشد مراکز تحقیقاتی، برنامه‌ریزی در جهت توسعه فرهنگ همکاری و کار گروهی برای بهبود مستمر و اثربخش، توجه به اعتبارات پژوهشی، رشد مجلات انسانی مراکز تحقیقاتی، رشد تحصیلات تکمیلی، به‌کارگیری محققین در مراکز تحقیقاتی، توجه به جذب اعضای هیأت علمی، توجه به ارتقاء اعضای هیأت علمی، رشد امکانات رفاهی دانشجویی و... شناسایی شدند.

• مؤلفه فرعی پنجم: شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی

این مؤلفه مبتنی بر شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۶ کد ارزیابی فعالیت‌های درونی سازمانی، ارزیابی فعالیت‌های مدیریت و ساختار دانشگاه و... شناسایی شدند.

• مؤلفه فرعی ششم: شاخص‌های گروه ارزیاب

این مؤلفه مبتنی بر شاخص‌های گروه ارزیاب دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۸ کد مشاور یا همکاری در حوزه‌های ارزشیابی و علوم تربیتی، استفاده از افراد صاحب‌نظر در حوزه ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی از سازمان‌ها، مراکز و نهادهای ملی و بین‌المللی اعتبارسنجی در دانشگاه‌ها شناسایی شدند.

• مؤلفه فرعی هفتم: شاخص استانداردها

این مؤلفه مبتنی بر شاخص استانداردها دانشگاه فرهنگیان است. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۵ کد تدوین استانداردهای تخصصی ارزیابی در سطوح دانشگاه و برنامه، تدوین استانداردها در خصوص عوامل پیشنهادی مورد ارزیابی در دانشگاه‌ها شناسایی شدند.

• مؤلفه‌های اصلی دوم: فرایندها (اجرا)

این مؤلفه به سازوکارهایی اشاره دارد که به‌صورت مستقیم بر اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان تأثیرگذار هستند. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۲۲ کد مشترک را تشکیل دادند که از درون این کدها ۳ مؤلفه فرعی روش‌ها، شاخص‌های منابع اطلاعاتی، شاخص‌های گزارش ارزیابی اقتباس شدند.

• مؤلفه‌های اصلی سوم: مؤلفه‌های بیرونی

این مؤلفه به سازوکارهایی اشاره دارد که به‌صورت غیرمستقیم بر اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان تأثیرگذار هستند. در این مؤلفه پس از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد ۲۸ کد مشترک را تشکیل دادند که از درون این کدها ۵ مؤلفه فرعی مسئولیت‌های ستاد و صف، شاخص نتایج ارزیابی، شاخص سیاست‌ها و چارچوب‌ها، برونداد دانشجویان و برونداد اساتید اقتباس شدند.

جدول ۵: نتایج استخراجی و مفاهیم اولیه اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان، کدگذاری ثانویه و شکل‌دهی کدهای مفهومی و مقولات

پدیده محور	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم
اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی	مؤلفه‌های درونی	نتیج‌های ارزیابی	فرآیندهای توسعه منابع انسانی، امور عمرانی ساخت و توسعه بناها (توسعه فضاهای کالبدی آموزشی، پژوهشی و خدماتی)، حفظ ایمنی دانشگاه (تأسیسات و نگهداری)، بهبود مستمر و ارتقاء کیفیت، قراردادهای پژوهشی داخلی و خارجی، انتشارات پژوهشی دانشگاه (مجله، کتاب و مقالات)، کتب دانشگاه در کتابخانه، مراکز تحقیقاتی دانشگاه فرهنگیان، مشارکت اعضای هیأت علمی در تکمیل فرم‌های ارزشیابی، سمینار و همایش، امور فرهنگی، افزایش اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان، انتشارات فرهنگی، امور دانشجویی خدمات به دانشجو، تجهیزات و امکانات خدمات رفاهی، پاسخ‌گویی به نیازهای دانشجو، حوزه درمانی و بهداشتی، به‌کارگیری تکنولوژی (امکانات و روش‌های نوین آموزشی)، امور اداری تعداد کارکنان، مسئولیت‌پذیری، پاسخ‌گویی، عدم انجام فعالیت‌های غیرعلمی و غیرکارشناسی
		نتیج‌های ساختاری	تشکیل شورای ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین مشارکت اعضای دانشگاه فرهنگیان در برنامه‌ریزی فعالیت‌ها، طرح مشخص برنامه‌ریزی و ارزیابی فعالیت‌ها، بودجه و هزینه‌ها، سیاست‌های انتخاب ویژگی اعضای هیأت علمی تشکیل کمیته‌های ارزشیابی، اعتبارسنجی دانشگاه فرهنگیان، تشکیل مراکز تضمین کیفیت دانشگاهی، استقرار مراکز تضمین کیفیت در دانشگاه‌ها، تناسب نیروی انسانی و امکانات مرکز دانشگاهی با برنامه‌ها، کیفیت دانشگاه فرهنگیان، تشکیل کمیسیون اعتبارسنجی دانشگاه فرهنگیان، خدمات و تسهیلات اعطایی به دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، برخورد اعضای هیأت علمی با کادر آموزشی، دستورالعمل مشارکت انجمن‌های تخصصی، تدوین اساسنامه شورا و تصویب اساسنامه در مراجع ذی‌صلاح، فضاهای آموزشی و اداری، کتابخانه و سیستم اطلاع‌رسانی، خدمات رایانه‌ای، کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها
		نتیج‌های درون‌سازمانی	تعیین و تشخیص مأموریت‌ها و اهداف و سیاست‌ها دانشگاه فرهنگیان به‌عنوان معیار ارزیابی، قضاوت و بررسی عملکرد دانشگاه‌ها در سال‌های اخیر به‌عنوان معیار ارزیابی، شناسایی نتایج کلیدی برای تحقق مأموریت در راستای اهداف، تعریف و کاربست نتایج متوازن با اولویت‌ها و مبتنی بر انتظارات ذی‌نفعان کلیدی، مدیریت اثربخشی به‌جهت تأمین سطح بالایی از اعتماد، تعیین اهداف در قیاس با الگوی بهینه به‌جهت دستیابی به مجموعه مطلوبی از نتایج، ارائه پیشنهادات گروه‌ها، گزارش از تسلط و اشراف به وظایف و فرآیندهای کاری، گزارش از تعهد و وجدان کاری نسبت به انجام کامل وظایف، گزارش از دقت، صحت و سرعت در انجام وظایف و فعالیت‌ها، طراحی استانداردهای عمومی ارزیابی در سطح دانشگاه، طراحی استانداردهای تخصصی ارزیابی در سطح دانشگاه فرهنگیان، واگذاری اختیارات به سطوح متفاوت دانشگاه جهت اجرا پیشنهادات
		نتیج‌های برنامه‌ریزی	مدیریت، امکانات و تجهیزات پژوهش در دانشگاه فرهنگیان، برنامه‌ریزی در جهت رشد مراکز تحقیقاتی در دانشگاه فرهنگیان، برنامه‌ریزی در جهت توسعه فرهنگ همکاری و کار گروهی برای بهبود مستمر و اثربخش، برنامه‌ریزی جهت کسب اطمینان از در دسترس بودن منابع مالی، فیزیکی و فناورانه در پشتیبانی از برنامه‌ریزی برای توسعه سازمانی، برنامه‌ریزی جهت تبیین ارزش‌های مشترک، پاسخ‌گویی، اخلاق حرفه‌ای و فرهنگ اعتماد و گشودگی، برنامه‌ریزی برای توسعه نشر کتب تخصصی، برنامه‌ریزی برای توسعه برنامه‌های بهبود، توجه به اعتبارات پژوهشی، رشد مجلات انسانی مراکز تحقیقاتی، رشد تحصیلات تکمیلی، رشد اختراعات و اکتشافات، به‌کارگیری محققین در مراکز تحقیقاتی، توجه به جذب اعضای هیأت علمی، توجه به ارتقاء اعضای هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان، رشد امکانات رفاهی دانشجویی، تفکیک سطوح ارزیابی و انجام ارزیابی در ۲ سطح دانشگاه و برنامه به‌صورت مستقل، تأکید بیشتر بر نتایج و پیامدها، روابط و ارتباطات برون‌گروهی و بین‌المللی

	شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی	ارزیابی فعالیت‌های درونی سازمانی، ارزیابی فعالیت‌های مدیریت و ساختار دانشگاه فرهنگیان، ارزیابی فعالیت‌های امور گروهی و مشارکتی، ارزیابی بیرونی مبتنی بر متخصصان حوزه مربوط به اعتبارسنجی و ارزیابی، اعتبارسنجی و پیگیری، در نظر گرفتن سایر مشوق‌ها از جمله امتیاز پژوهشی و آموزشی و ...
	شاخص‌های گروه ارزیاب	مشاور یا همکار در حوزه‌های ارزشیابی و علوم تربیتی در دانشگاه فرهنگیان، انجمن علمی در رشته مربوطه در دانشگاه فرهنگیان، متخصصین آموزش عالی و ارزشیابی آموزشی و نماینده، سازمان متولی امر ارزشیابی، استفاده از افراد صاحب‌نظر موضوعی از دانشگاه‌های خارجی معتبر، استفاده از افراد صاحب‌نظر در حوزه ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی از سازمان‌ها، مراکز و نهادهای ملی و بین‌المللی اعتبارسنجی، برگزاری دوره‌های آموزشی و مشترک برای کمیسیون‌ها و هیأت‌های ارزیابی بیرونی با مشارکت مراکز، سازمان‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی اعتبارسنجی
	شاخص استانداردها	مأموریت و اهداف نظام مورد ارزیابی دانشگاه فرهنگیان، آئین‌نامه‌ها، مقررات و میانگین عملکرد ۳ سال گذشته، تدوین استانداردها یا الزامات عمومی ارزیابی در سطح دانشگاه فرهنگیان و برنامه‌های دانشگاهی، تدوین استانداردهای تخصصی ارزیابی در سطوح دانشگاه و برنامه، تدوین استانداردها در خصوص عوامل پیشنهادی مورد ارزیابی
	روش‌ها	تمرکز بر فعالیت‌های داوطلبان دانشگاه، ارزشیابی درونی، ارزشیابی بیرونی و پیگیری اعتبارسنجی دانشگاه، ارائه گزارشات به شورای ملی ارزیابی و اعتبارسنجی و تجزیه و تحلیل درون‌سازمانی گزارش توسط این شورا، تنظیم گزارش خودارزیابی، آماده‌سازی گزارش خودارزیابی، بازدید هیأت همگنان از دانشگاه به منظور تأیید گزارش خودارزیابی، رتبه‌دهی، صدور گواهی‌نامه و اعتبارسنجی
	شاخص‌های منابع اطلاعاتی	گزارش‌های ارزشیابی درونی و بیرونی، تدوین گزارش نتایج و پیشنهادات حاصل از انجام ارزیابی درونی و بیرونی، تدوین نرم‌افزار گزارش‌گیری ارزشیابی درونی و بیرونی، و گزارش‌های ارزشیابی کلان عملکرد دانشگاه فرهنگیان
	شاخص‌های گزارش ارزیابی	ویژگی ترکیب و توزیع اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، ارائه برنامه زمان‌بندی جهت اجرای طرح، تعیین نقش هریک از اعضای و تشکیل کمیته‌های کاری، آشکارسازی اهداف ارزشیابی و لزوم انجام آن، تدوین گزارش ارزشیابی درونی، پیگیری پیشنهادات، فعالیت علمی‌های آموزشی اعضای هیئت علمی، آشنایی اعضای هیئت علمی با رشته‌های جدید علمی و رشته‌های تخصصی، گزارش ارزیابی بیرونی به صورت محرمانه و با نظر گروه، دانشکده یا دانشگاه مربوطه برای تمام دست‌اندرکاران و جلب مشارکت آن‌ها، تعیین حوزه‌ها و ملاک‌های مرتبط با آن‌ها، تدوین وضعیت مطلوب برای هریک از ملاک‌ها، تدوین ابزار و جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل، تفسیر و ارائه پیشنهادات اجرایی ارزشیابی بیرونی و اعتبارسنجی، ارزشیابی کلان عملکرد دانشگاه

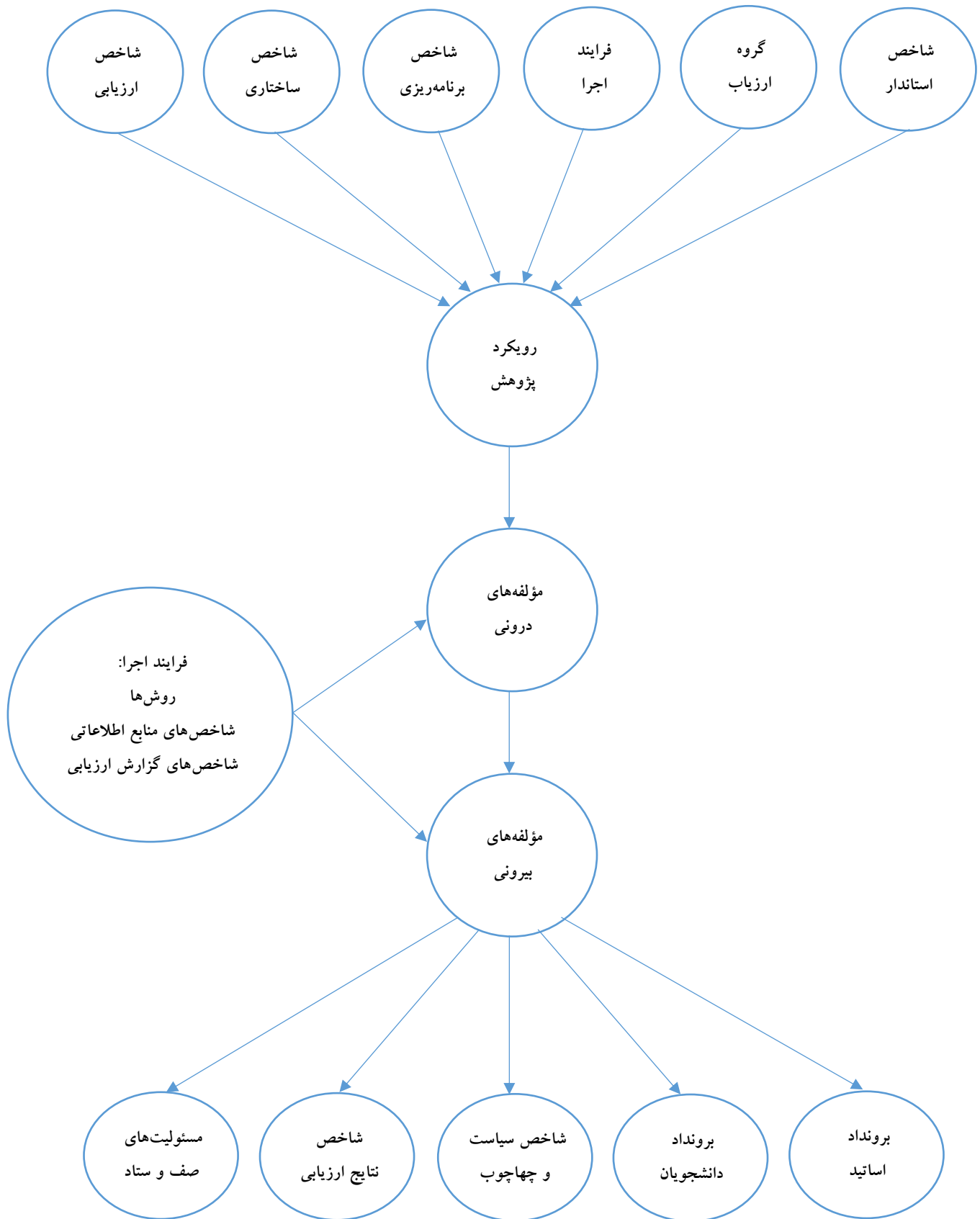
مؤلفه‌های بیرونی	مستندات و سناد	<p>ارزیابی بهبود و ارتقاء کیفیت نظام‌های دانشگاهی، ساماندهی ارزیابی و اعتبارسنجی دوره‌ای دانشگاه، ترغیب محیط دانشگاهی نسبت به ارتقاء کیفیت تدریس-یادگیری و پژوهش در دانشگاه، ارزیابی، پاسخ‌گویی، خودمختاری و نوآوری در آموزش عالی، انجام مطالعات پژوهشی مرتبط با مقوله کیفیت، برنامه‌ریزی‌های آموزشی و مشاوره‌ای، همکاری با سایر ذی‌نفعان دانشگاه جهت ارزشیابی، ارتقاء و نگهداری کیفیت</p>
	شناختن نتایج ارزیابی	<p>پیگیری، تدوین و اخذ گزارش ارزیابی درونی براساس تفاهم‌نامه پیشنهادی، بررسی مرحله‌ای گزارش‌های ارزیابی درونی و ارائه بازخورد، درک شایستگی‌های کلیدی و ارزش‌های مشترک برای خلق ارزش‌افزوده، طراحی فرایندهای یکپارچه در استراتژی‌های محوری و تخصیص منابع موردنیاز در راستای اهداف دانشگاه فرهنگیان، کسب اطمینان از برخورداری کارکنان از محیط کار سالم، مکاتبه رسمی و ابلاغ رسمی به واحدهای دانشگاه فرهنگیان جهت برنامه‌ریزی برای کاربست، نتایج و یافته‌ها و ارائه چارچوب عملیاتی کردن پیشنهادات، مشارکت مستقیم در تدوین گزارش ارزیابی بیرونی، مکاتبه و درخواست رسمی جهت ارائه گزارش اقدام‌های انجام‌شده در راستای به‌کارگیری یافته‌ها، ارائه سازوکارهایی جهت استفاده از نتایج ارزیابی در برنامه‌ریزی توسعه و بهبود، تأثیر عینی ارزیابی بر منابع، امکانات یا ارائه کمک‌های فوق‌برنامه به دانشگاه فرهنگیان</p>
	شناختن سیاست‌ها و چارچوب‌ها	<p>نظام آشنانمودن اعضای هیئت‌علمی با فلسفه، ضرورت درونی اهداف ارزیابی دانشگاه فرهنگیان، وضوح بخشی و جست‌وجوی بنیان‌های کیفیت، نگهداری یا بهبود بنیان‌های کیفیت در مؤسسات اهداف آموزش عالی، تصریح رسالت و اهداف دانشگاه فرهنگیان، تدوین آئین‌نامه ارزیابی درونی و بیرونی، اساسنامه تشکیل دفتر مرکز تضمین کیفیت دانشگاه فرهنگیان، تخصیص، توزیع و هزینه بودجه ارزیابی، چارچوب و دستورالعمل برای کاربست یافته‌های ارزیابی درونی و بیرونی</p>
	بروناد دانشجو	<p>ادامه تحصیل و تولیدات (مقالات داخلی و خارجی، اکتشافات و اختراعات)</p>
	بروناد استاد	<p>کتاب و مقالات (تألیف، ترجمه، مقالات داخلی و خارجی)</p>

شکل‌دهی طبقات اصلی

پس از تعیین مقولات در جدول شماره (۵)، مرحله ساخت طبقات اصلی نظریه در جدول شماره (۶) جهت شکل‌دهی طبقات اصلی قابل مشاهده می‌باشد:

جدول ۶: شکل‌دهی طبقات کلی از مقولات

کدگذاری محوری		کدگذاری انتخابی
مقوله‌های فرعی	مقوله‌های اصلی	پدیده محور
شاخص ارزیابی	مؤلفه‌های درونی	اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان
شاخص ساختاری		
شاخص درون‌سازمانی		
شاخص‌های برنامه‌ریزی		
شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی		
شاخص‌های گروه ارزیاب		
شاخص استانداردها		
روش‌ها	فرایندها (اجرا)	
شاخص‌های منابع اطلاعاتی		
شاخص‌های گزارش ارزیابی		
مسئولیت‌های ستاد و صف	مؤلفه‌های بیرونی	
شاخص نتایج ارزیابی		
شاخص سیاست‌ها و چارچوب‌ها		
برونداد دانشجویان		
برونداد اساتید		

شکل ۱: الگوی مفهومی شاخص‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

بحث و نتیجه‌گیری

پس از اتمام انجام مصاحبه‌ها، داده‌های به‌دست‌آمده در مرحله کدگذاری باز و مصاحبه‌ها به‌صورت سطر به‌سطر مورد بررسی، مفهوم‌پردازی و مقوله‌بندی قرار گرفتند. سپس بر اثر مشابهت، ارتباط مفهومی و خصوصیات مشترک مورد مقوله‌بندی قرار گرفتند. در نتیجه تعداد کدهای به‌دست‌آمده به‌صورت گزاره‌های مفهومی اولیه مشخص شدند. در مرحله کدگذاری باز تعداد ۱۴۱ گزاره مفهومی اولیه شناسایی گردید. نتایج رمزگشایی و تحلیل محتوای گروه‌ها نشان دادند که مؤلفه‌های درونی (شامل شاخص‌های ارزیابی، شاخص‌های ساختاری، شاخص‌های درون‌سازمانی، شاخص‌های برنامه‌ریزی، شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی، شاخص‌های گروه ارزیاب و شاخص استاندارد) و فرایندها (شامل روش‌ها، شاخص منابع اطلاعاتی و شاخص‌های گزارش ارزیابی) و فرایندهای بیرونی (شامل مسئولیت ستاد و صف، شاخص نتایج ارزیابی، شاخص سیاست‌ها و چارچوب‌ها، برونداد دانشجویان و برونداد اساتید) به‌عنوان عوامل مؤثر بر شناسایی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی توسط مصاحبه‌شوندگان (اعضای هیأت‌علمی نخبه و رؤسای دانشگاه‌ها) در دانشگاه فرهنگیان به‌دست آمده‌اند. براساس نتایج مؤلفه دوم که شامل مؤلفه فرعی روش‌ها، شاخص‌های منابع اطلاعاتی، شاخص‌های گزارش ارزیابی می‌باشد و پس از بررسی‌های لازم می‌توان نتیجه گرفت که عوامل اجرایی نیز تأثیر مستقیمی در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان دارند.

به‌صورت کلی می‌توان گفت که پژوهش‌های پیشین در ۲ حوزه انجام شده‌اند. پژوهشگر حاضر بنا بر نیاز به بررسی در حوزه خاصی از اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان پرداخت. شاخص‌هایی که پژوهشگر در حوزه دانشگاه فرهنگیان (تربیت‌معلم) انتخاب کرد، برنامه‌های نظام اعتبارسنجی را شامل می‌شوند که تعدادی از پژوهش‌های پیشین پیرامون بررسی عوامل بیرون از نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان (عوامل آموزشی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و تاریخی ...) به آن پرداخته‌اند.

شاخص‌ها و استانداردهای مورد بررسی پژوهش حاضر نشان دادند که اعتبارسنجی و ایجاد نظام ارزشیابی کیفیت آموزش، ابزاری را برای دانشگاه فراهم می‌سازد تا به‌وسیله آن فعالیت‌های خود را مورد بازنگری قرار دهد، نقاط قوت و ضعف را معین کند و گزینه‌های مناسب را برای اصلاح خود انتخاب نماید. اهمیت موضوع اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان و کاربردی کردن نتایج تحقیقات سبب شد که این پژوهش به انجام برسد؛ لذا ۱۰ بعد شاخص‌های ارزیابی درونی، ساختار نظام ارزشیابی، رسالت و اهداف سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی، شاخص گزارش نهایی، شاخص نتایج ارزیابی، فرایند و روش‌ها، سیاست‌ها و چارچوب‌ها، حمایت و پشتیبانی و عوامل انسانی مشخص شده و مورد بررسی قرار گرفتند. اگرچه تفاوت در اهداف، شرایط و نوع محیط کاری، چگونگی و اهمیت اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان، این سازمان را با سایر سازمان‌ها متفاوت می‌کند؛ اما ذیلاً به بررسی و مقایسه نتایج با سایر محققین پرداخته می‌شود. وجود شاخص‌های زیادی در ارتباط با امور شاخص‌های ارزیابی درونی، ساختار نظام ارزشیابی، رسالت و اهداف سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی، شاخص گزارش نهایی، شاخص نتایج ارزیابی، فرایند و روش‌ها، سیاست‌ها و چارچوب‌ها، حمایت و پشتیبانی و عوامل انسانی و... و تأیید آن‌ها، همسودن پژوهش حاضر با پژوهش‌های دهقان منشادی (۱۳۹۵)، خدویی (۱۳۹۵)، رضایی و همکاران (۱۳۹۴) و کیخانژاد و همکاران (۱۳۹۳) را تأیید می‌کنند.

در مورد شاخص‌ها و مؤلفه‌های دانشگاه فرهنگیان (تربیت‌معلم) که در حوزه تربیت‌معلم بر آن‌ها تأکید دارند، می‌توان به پژوهشگرانی مانند آیدا رواومارکوارت (۲۰۱۶) اشاره داشت که به دنبال شناسایی شایستگی‌های جهانی استاندارد برای تربیت‌معلم بودند. باب ادامسون (۲۰۱۵) نیز به شاخص حرفه‌گرایی و تربیت‌معلم پرداخته است. امراله و حکیم‌زاده (۱۳۹۳) نظام ارزیابی کیفیت در تربیت‌معلم را شاخص استانداردسازی قرار دادند. کیخانزاد (۱۳۹۳) و دهقان (۱۳۹۴) به اهمیت شاخص ارزشیابی برنامه درسی در تربیت‌معلم اشاره کردند. پژوهشگرانی مانند گابریل پوسزتای و اگنیس انگلیر (۲۰۱۴) نیز شاخص‌های استانداردهای بین‌المللی منظور کردند. جهانی (۱۳۹۸) شاخص شایستگی‌های حرفه‌ای اعضای هیأت‌علمی را شاخص مؤثر در عملکرد و کارآمدی دانشگاه فرهنگیان دانست. دهقان منشادی (۱۳۹۵) عوامل محیطی، اجتماعی، اطلاعاتی و فناوری را به‌عنوان عوامل دخیل اعتبارسنجی دانشگاه فرهنگیان در ایجاد سازمان یاددهنده مؤثر دانست. جوتارات وی بول فول مهارت‌های مهم معلمی قرن ۲۱ و منصور (۱۳۹۸) اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ها در دانشگاه فرهنگیان با هدف اعتبارسنجی مورد اهمیت قرار دادند؛ لذا می‌توان ادعا کرد که این شاخص‌ها نیز مورد تأکید و استفاده پژوهشگران اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی دانشگاه فرهنگیان (تربیت‌معلم) می‌باشند.

پیشنهادات کاربردی ذیل با توجه به نتایج پژوهش حاضر ارائه می‌شوند:

پژوهشگران دیگر می‌توانند با شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد دیگر در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان نسبت به ارائه مدل جدید اقدام کنند. اگر حوزه‌های اعتبارسنجی مشخص شوند، پژوهشگران استانداردسازی نظام ارزشیابی به‌صورت تخصصی می‌توانند وارد عمل شوند و نتایج کاربردی بیشتری حاصل می‌شود؛ لذا پیشنهاد می‌شود تمام بخش‌ها در سیستم آموزشی به‌ویژه در دانشگاه فرهنگیان، الزامات اعتبارسنجی در هر زمینه را مشخص نمایند تا ضرورت در آن زمینه برای پژوهشگران و دست‌اندرکاران معلوم شود. هریک از شاخص‌های اعتبارسنجی استانداردهای نظام ارزشیابی که در این پژوهش احصا شده‌اند، می‌توانند مورد ارزیابی دقیق سیاست‌گذاران دانشگاه فرهنگیان کشور قرار گیرند. در صورت تأیید آن‌ها پیشنهاد می‌شود در یک پروژه ملی، دانشگاه فرهنگیان (تربیت‌معلم) ایران را با کشورهایی که امکان پژوهش آن‌ها منطقی و عملی است، مطالعه و تطبیق داده شوند.

فهرست منابع فارسی

- جهانی، جعفر؛ میرشجاعیان، حسین، سید عباس، مرزوقی، رحمت اله، شفیعی، سروستانی، مریم. (۱۳۹۹). مجله علوم روان‌شناختی، دوره نوزدهم، شماره ۹۳، صص ۱۰۶۹ - ۱۰۸۱، پاییز ۱۳۹۹.
- منصوری، عباس، هاشمی، سید احمد، قلتاش، عباس، رنجبر، مختار (۱۳۹۸) اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ها در دانشگاه فرهنگیان. فصلنامه نوآوری‌های مدیریت آموزشی، دوره ۱۶، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۹ صص ۱۰۸-۱۲۹.
- رضاپورمیر صالح، یاسر؛ عطری اردکانی، سید ابولفضل؛ بهجتی اردکانی، فاطمه. (۱۳۹۵). ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان براساس الگوی سیپ. فصلنامه آموزش عالی، سال نهم، شماره ۳۶، صص ۷-۳۰.
- خدیوی، اسد اله؛ سید کلان، سید محمد، (۱۳۹۵) بررسی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت تدریس در دانشگاه فرهنگیان (پردیس‌های استان اردبیل)، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، دوره ۷، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۷، صص ۳۹-۷۰.
- دهقان منشادی، منصور، سعیدیان خوراسگانی، نرگس، نظری، رسول. (۱۳۹۵). طراحی و اعتبارسنجی مدل معادلات ساختاری سازمان یاد دهنده برای دانشگاه‌ها. فصلنامه علمی آموزش علوم دریایی، دوره ۳، شماره ۵، تابستان ۱۳۹۵. صفحه ۴۰-۵۰.
- مجتبی‌زاده، محمد، عباس پور، عباس، ملکی، حسن، فراست خواه، مقصود، رحیمیان، حمید. (۱۳۹۵). طراحی و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش کیفیت دانشگاه‌های کشور، ماهنامه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی.
- رضایی، مینا؛ نوروزی چاکلی، عبدالرضا (۱۳۹۴). شناسایی و اعتبارسنجی شاخص‌های ارزیابی بهره‌وری پژوهشی دانشگاه‌های ایران، شماره ۲ تابستان ۹۴، صص ۲۱۳-۲۳۷.
- رستگاری، نرجس، موسی پور، نعمت‌الله (۱۳۹۴). ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای دانشجویان مراکز تربیت معلم با تأکید بر تربیت هنری در قالب برنامه درسی پنهان. فصلنامه تربیت معلم فکور، (۱)، ۶۸ - ۷۸.
- بازرگان، عباس (۱۳۹۴). استانداردهای آموزش عالی: از آرمان تا واقعیت. آموزش عالی، شماره ۸ (۳۰)، صص ۱۱-۲۳.
- امراله، امید؛ حکیم زاده، ضوان (۱۳۹۳). بررسی تطبیقی نظام ارزیابی کیفیت برنامه درسی تربیت معلم در کشورهای کره جنوبی، انگلستان و ایران. دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزشی عالی، ۹، ۷-۲۵.
- کیخانزاد، مهین، سنجولی، محمود، بهراد فر، بهمن (۱۳۹۳) ارزشیابی عناصر برنامه درسی دانشگاه فرهنگیان براساس اسناد بالادستی، پردیس‌های استان سیستان و بلوچستان، فصلنامه علمی، تخصص توسعه حرفه‌ای معلم - سال دوم، شماره ۳، بهار ۱۳۹۶.
- بازرگان، عباس. (۱۳۹۲). ارزیابی آموزشی، تهران، انتشارات سمت.
- محمدی، رضا (۱۳۹۱) ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی. مفاهیم، اصول، روش‌ها، معیارها. تهران: انتشارات سازمان

سنجش کشور.

- عباسی، محمدرضا، شیره پزآرانی، علی اصغر (۱۳۹۰) سیاست‌گذاری کیفیت آموزش عالی چالش‌ها و چشم‌اندازها، پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی، تهران، دانشگاه تهران، پردیس دانشکده‌های فنی.
- فراستخواه، مقصود. (۱۳۸۹). دانشگاه و آموزش عالی. تهران: انتشارات آگاه.
- الماسی، علی محمد (۱۳۷۵). آموزش و پرورش تطبیقی. انتشارات رشد، ص ۶۸.

فهرست منابع انگلیسی

- Council for Higher Education Accreditation (2018). Information about accreditation. Retrieved February.1, 2018.
- Aydarova, E., Marquardt, S.,K. (2016). The global Imperative for Teacher Education: Opportunities for comparative and International Education. FIRE for International Research in Education, 3 (1).
- Vibulphol,J.,Loima,J.,Areesophonpichet, S.,& Rukspollmuang, Chnita, (2015). Ready content or Future Skills? A comparative study of Teacher Education in Thailand and Finland, Journal of Education and Learning. 4(4), 149_159.
- Pusztai, G., Engler, A., (2014). Comparative research on Teacher Education. Verbum ISBN 97880_561_0122_3.
- Weidman, J.,C., Jacob, W.,J., Casebeer, D., (2014). Conceptualizing Teacher Education in comparative and International context. In Alexander w. Wiseman and Emily Anderson (Eds.),Annual Review of comparative and International Education. 115_145.
- Adamson, B. (2012). International comparative studies in teaching and Teacher.
- Hazelkorn, E, (2011). Questions abound as the college_ rankings race goes global Chronicle of Higher Education, March 13.
- Patton,m,q. (1997). Utilization_ focused evaluation: the new century text. Thousand oaks, ca: sage publication.